

FEDERACIÓN DE ASOCIACIONES
DE ILUSTRADORES PROFESIONALES

Situació econòmica del sector de la il·lustració gràfica a Espanya

Estudi sobre la participació econòmica de la il·lustració en el sector cultural

Mètode de treball desenvolupat

Tot el treball necessari per a l'obtenció d'aquest informe ha estat organitzat des de FADIP, a través d'un procés participatiu i multiregional en el qual han participat totes les associacions membres: AGPI, APIC, APIE, APIM i APIV i la coordinació i la direcció de la pròpia federació.

FONTS	TÈCNiques
<ul style="list-style-type: none">- Estadístiques econòmiques i fiscals facilitades per l'INE, AEAT, Ministeri de Cultura i entitats representatives del sector cultural a efecte de l'estudi que ha de desenvolupar FADIP.- Qüestionaris i entrevistes personals a professionals de la il·lustració i d'altres sectors professionals afins.	<ul style="list-style-type: none">- <i>Focus group</i> territorials d'il·lustradors.- <i>Fòrum de debat</i> entre il·lustradors i il·lustradores de prestigi a Espanya.- Entrevistes selectives amb il·lustradors/es de prestigi, directors/es d'art, professionals destacats i representants dels sectors culturals emprats com a referència comparativa: publicitat, premsa i llibre (editorials que editen llibres il·lustrats).

• **Univers i mostra:** En la definició de les mostres utilitzades en aquest informe, és necessari diferenciar la seva utilitat en l'anàlisi quantitativa i l'anàlisi qualitativa de la informació i les dades obtingudes.

• **Anàlisi quantitativa:** duta a terme bàsicament amb la informació proporcionada per persones associades a FADIP.

Detall de la distribució territorial i participació en la mostra

	Univers	Mostra	%
Asociación Galega de Profesionais da Ilustración – AGPI	71	51	71,83
Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya – APIC	402	63	15,67
Asociación Profesional de Ilustradores de Euskadi – APIE-EIEP	34	13	38,24
Asociación Profesional de Ilustradores de Madrid – APIM	169	99	58,58
Associació Professional d'Il·lustradors de València – APIV	195	72	36,92
	871	298	34,21

S'han enviat un total de **871 qüestionaris** distribuïts entre les associacions professionals d'il·lustradors existents a Espanya (Catalunya, Euskadi, Galícia, Madrid i València); Després de la selecció feta a les pròpies territorials associades a FADIP, se n'ha configurat una **mostra de 298**, en la qual s'han evitat biaixos per sexe, edat, condició econòmica, etc., entre professionals que des de diferents àmbits geogràfics hi han participat emplenant el qüestionari escrit.

Els qüestionaris es van enviar des de les associacions integrades a FADIP, a través de correu electrònic, durant el segon semestre de 2005; cada associació es va responsabilitzar de coordinar tant l'enviament com la recepció dels qüestionaris de la seva mostra representativa.

Una vegada recopilats tots els qüestionaris, es va tabular la informació recollida en un format comú que permetés la depuració posterior de dades i la seva interpretació.

Els resultats més significatius s'inclouen en aquest informe a través de la seva representació gràfica.

- Anàlisi qualitativa: duta a terme bàsicament a través de **28 entrevistes** amb professionals de la il·lustració de prestigi i trajectòria reconeguts i amb representants dels sectors d'interès. A l'efecte d'aquesta primera aproximació a l'estudi, les entrevistes es van seleccionar curosament per atendre l'interès de FADIP en aquesta primera fase del treball.

	Persones entrevistades	Sectors
Asociación Galega de Profesionais da Ilustración AGPI	<ul style="list-style-type: none"> • Fran Jaraba • Xan López Domínguez • Xosé Cobas • Miguelanxo Prado 	Il·lustració
Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya APIC	<ul style="list-style-type: none"> • Raquel Pelta Resano • Josep Rosell Prado • Isabel Martí • Enric Jardí • Gabriela Rubio 	Història del disseny Il·lustració Editorial
Asociación Profesional de Ilustradores de Euskadi APIE-EIEP	<ul style="list-style-type: none"> • Elena Odriozola • Jokin Michelena • Mikel Urmeneta • Mikel Valverde 	Il·lustració
Asociación Profesional de Ilustradores de Madrid APIM	<ul style="list-style-type: none"> • Javier Olivares • Javier Zabala • Carlos Fernández del Castillo • Sally Cutting • Pablo Amargo • Manolo Hidalgo 	Il·lustració
Associació Professional d'Il·lustradors de Valencia APIV	<ul style="list-style-type: none"> • Josep Gregori • Rosa Serrano • Manel Romero 	Editorial
Federación de Asociaciones de Ilustradores Profesionales FADIP	<ul style="list-style-type: none"> • Samuel Alonso • María Castillo • Ulises Culebro • Reina Duarte • Gustavo Puerta • Antonio Ventura 	Editorial Premsa Publicitat

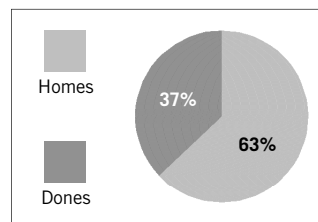
28 entrevistes

Una aproximació a la situació del gremi

El sector professional de la il·lustració gràfica a Espanya

Una primera lectura de les dades obtingudes ens permet constatar que la diferència entre el grup de professionals homes i el de dones ha augmentat respecte a la que es va detectar en l'elaboració del Llibre Blanc de la Il·lustració, l'any 2002, i se situa al límit del repartiment proporcional de la població per a una participació equilibrada d'homes i dones. La mostra utilitzada com a referència en aquest informe es distribueix en un 63% d'homes i un 37% de dones.

Distribució de la mostra d'il·lustradors/es

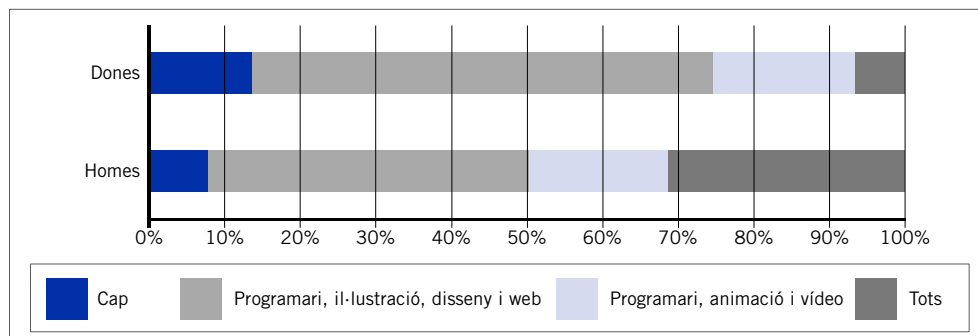

L'eix del mediterrani (Catalunya i València) continua concentrant el percentatge més alt de professionals, no obstant això, hi ha hagut una reactivació important a Madrid, que torna a actuar com a focus d'atracció del gremi professional, i una presència i un protagonisme de comunitats com la gallega, que es va consolidant també com a reclam d'unió professional.

La distribució entre homes i dones ens dóna un esquema similar, encara que varia l'ordre i la proporció respecte als homes; la concentració més gran de dones s'esdevé ja a Madrid, seguida de Catalunya; València ha anat reajustant la seva participació professional i ha aconseguit nivells equilibrats de representació i participació professional; contràriament, la distribució a Galícia mostra una **diferència més gran**, un 12% entre els interessos professionals d'homes i dones amb representació en el col·lectiu professional.

El grup professional que ha servit de mostra es caracteritza perquè té una **formació molt especialitzada** en el sector, en la seva majoria universitària (Belles Arts), i un bon nivell de preparació artística especialitzada (arts aplicades i oficis artístics, fonamentalment).

Coneixement i aplicació tecnològica especialitzada

En general, els perfils formatius i d'especialització entre il·lustradors homes i dones són molt similars, encara destaca la tendència més alta a l'especialització de les il·lustradores; un fet similar

es reflecteix en el coneixement i l'aplicació tecnològica especialitzada, en els quals, si bé no existeixen besllums de la suposada "tecnofòbia femenina", s'observen comportaments diferenciats: més diversitat de coneixement i aplicació de programari per part dels homes i més concentració de les dones en l'aplicació tecnològica especialitzada per a la il·lustració, el disseny i la creació de webs.

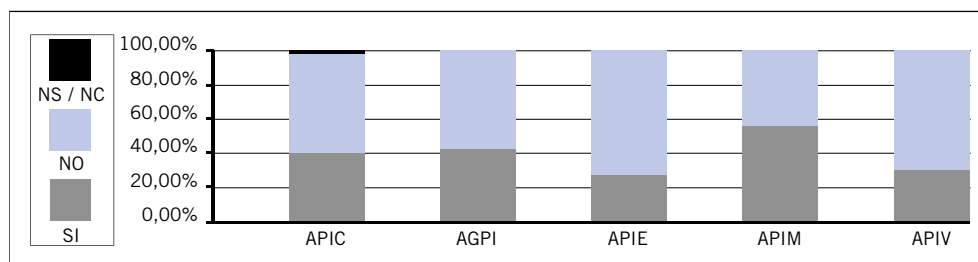
Quant a l'experiència professional, n'hi ha prou de dir, d'una banda, que la seva existència és una característica de tot el grup, encara que els homes concentren trajectòries professionals més llargues, en coherència amb l'evolució social experimentada en el nostre país en els darrers 30 anys.

Les dades recollides d'experiència professional i associativa reforçen el perfil d'aquells que consideren que aquest ofici exigeix una capacitat autodidacta, que es va desenvolupant a través d'un procés d'aprenentatge i experimentació continu i de reciclatge professional crucial en aquesta professió.

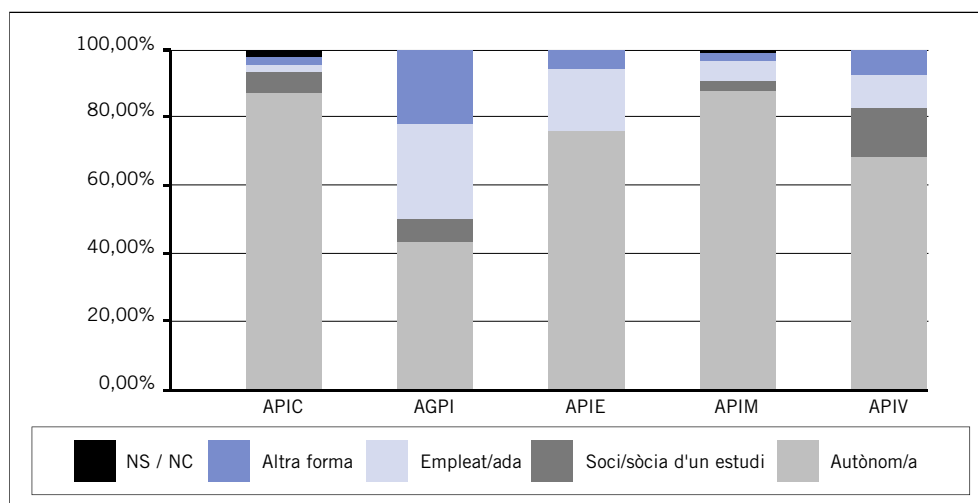
L'exercici professional de la il·lustració a Espanya

Una primera lectura de les dades recollides per a aquest informe revela el que fins ara era un "secret conegut" dintre de la professió: les condicions en les quals s'exerceix mostren que no hi ha prou cobertura perquè el gremi professional, en termes generals, es pugui dedicar a aquest ofici com a activitat econòmica. Tot just un 40% de les persones que es consideren il·lustradors n'exerceixen professionalment i hi viuen.

Exerceixen de manera exclusiva la professió d'il·lustrador/a (associacions)

Com duen a terme la seva activitat professional els il·lustradors/es (associacions)

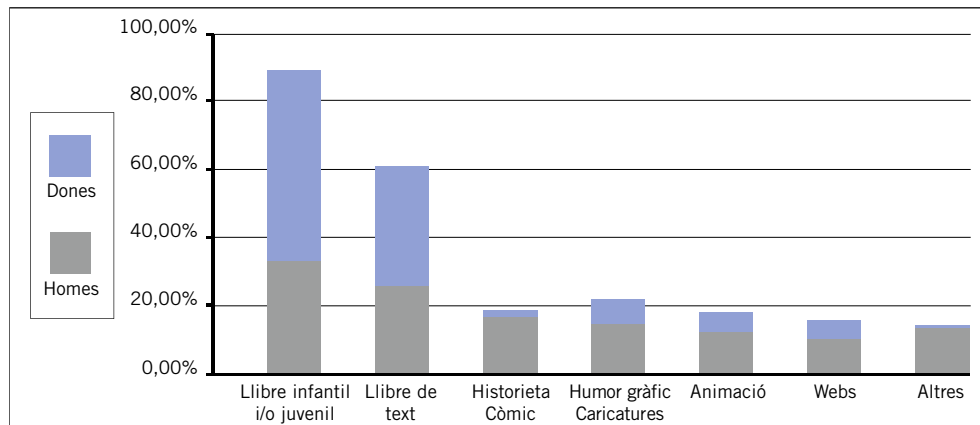
Les dades es rebel·len davant una realitat evident i és que fins i tot en les zones territorials on hi ha una consolidació més gran d'aquest gremi professional les dificultats de mantenir-se exclusivament en aquesta professió es manifesten amb rotunditat.

Aquells que sí que es dediquen només a exercir com a professionals de la il·lustració ho fan majoritàriament com a treballadors/es autònoms/es, la qual cosa confereix a aquest sector una especial idiosincràsia, que reforça el caràcter individualista del seu procés de treball i la sensació "d'aïllament" i indefensió en la protecció i garantia dels seus drets com a professionals.

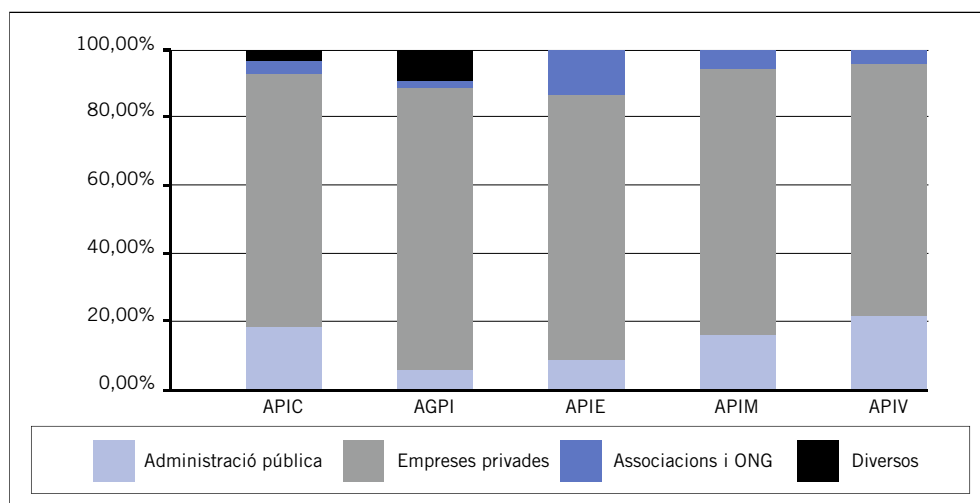
Encara que cada vegada hi ha una diversitat aparent més gran, quant a camps professionals en els quals té cabuda la il·lustració gràfica, és cert que el sector editorial, sobretot el llibre infantil i juvenil i el llibre de text, aquell que més empra aquesta creació visual.

No és d'estranyar, doncs, l'obstinació posada des de FADIP a establir acords de col·laboració amb el gremi editorial, per a la millora de les condicions professionals de les persones que representen la creació autoral gràfica. I més tenint en compte que la gran majoria de la clientela d'il·lustradors i il·lustradores són empreses privades.

Àmbits professionals en els quals es fan més treballs d'il·lustració

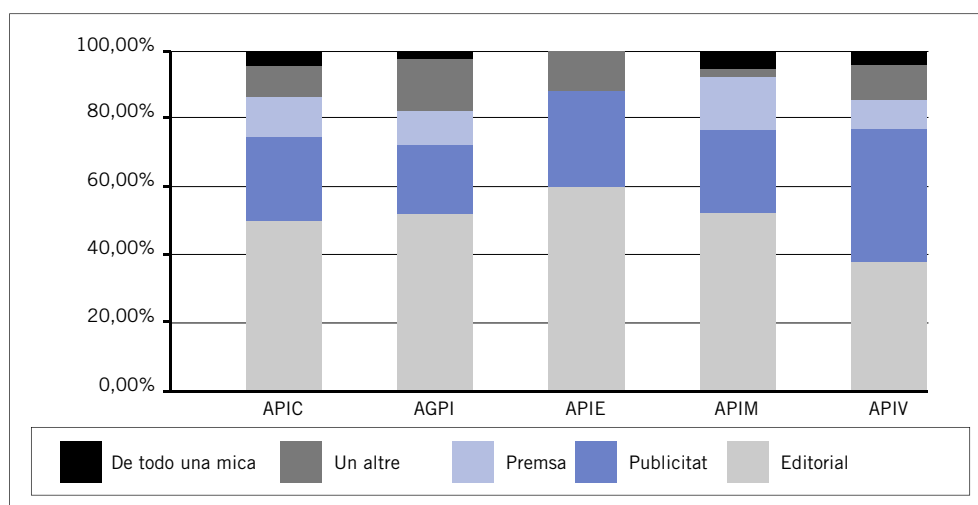
Clients habituals dels il·lustradors/es professionals (associacions)

La comercialització de la il·lustració gràfica a Espanya

Aquelles persones que es dediquen professionalment a aquesta activitat de creació visual treballen majoritàriament amb editorials, empreses de publicitat i premsa, en el mateix ordre de freqüència i intensitat

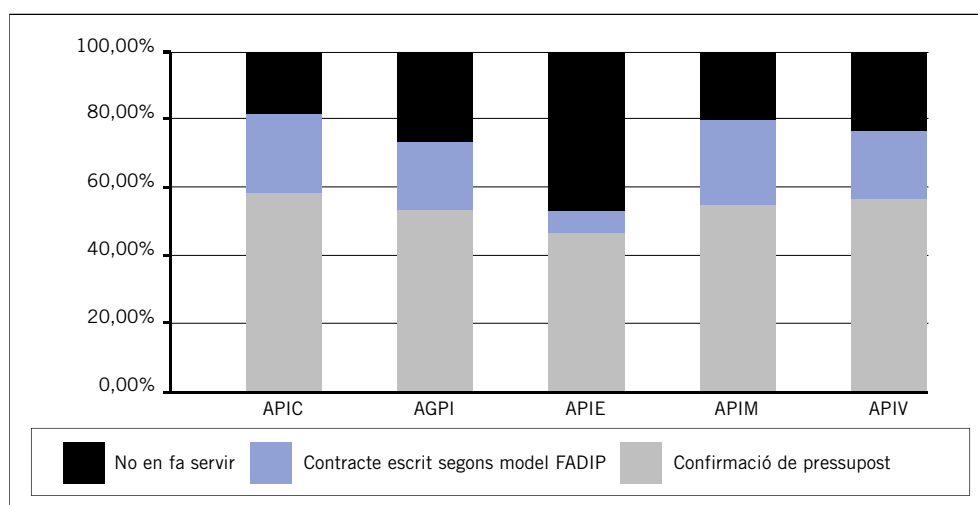
Per a quin sector treballen els il·lustradors/es amb més freqüència (associacions)

La confirmació de pressupost és la formalització més habitual com a instrument per documentar l'encàrrec de la tasca professional, amb l'especificació de les condicions, els preus i els terminis (54,7%); no obstant això, la utilització del model de contracte escrit continua sent un fet força inusual, tot just un 22,5% d'aquest tipus de relacions s'instrumentalitzen d'aquesta manera.

Tenint en compte que des de FADIP es va fer una tasca intensa per negociar amb la Federació

Instruments per formalitzar un encàrrec professional d'il·lustració (associacions)

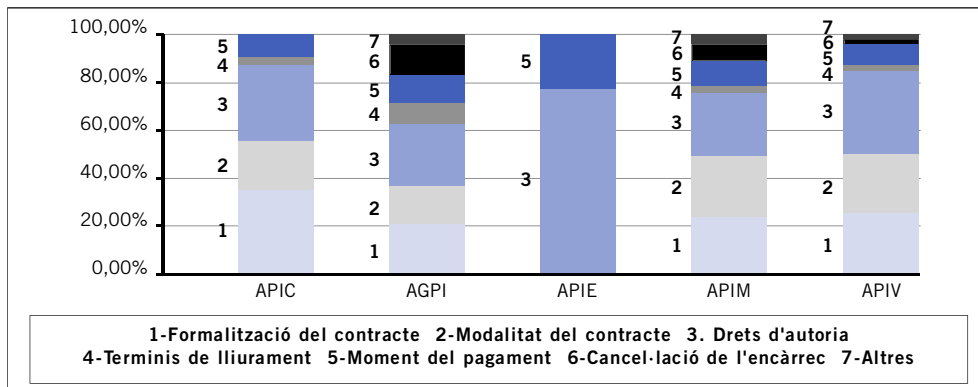
del Gremi d'Empreses Editores, la utilització d'un model de contracte marc comú per oficialitzar les relacions comercials entre editorials i il·lustradors/es que donés cobertura i empara a allò que estableix la Llei de propietat intel·lectual, després de la valoració de les dades recollides en aquesta mostra, es constata la falta d'interès de la part contractant a utilitzar-ho.

Un 52% de la mostra entrevistada declara que ha tingut problemes en les seves relacions professionals per haver volgut utilitzar un contracte escrit per formalitzar l'encàrrec de treball.

Resulta paradoxal, i al mateix temps reflecteix la indefensió d'aquest col·lectiu professional, el fet que la intenció de voler aplicar els recursos que preveu la Llei de propietat intel·lectual i una millor organització de les relacions laborals i professionals amb instruments de confirmació oficial pugui originar un sistema de penalització que actua en les relacions individualitzades entre il·lustradors/es i part de la seva clientela i que col·loca els primers en una situació de més vulnerabilitat com a sector professional.

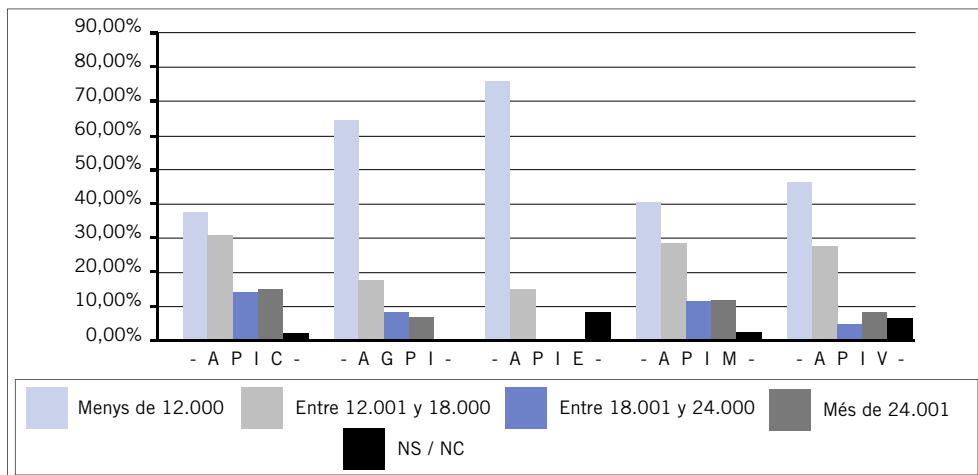
El reconeixement del dret d'autoria continua sent el gran escull que cal resoldre.

Situacions i problemes derivats del plantejament de formalitzar un encàrrec d'il·lustració amb un contracte escrit (associacions)

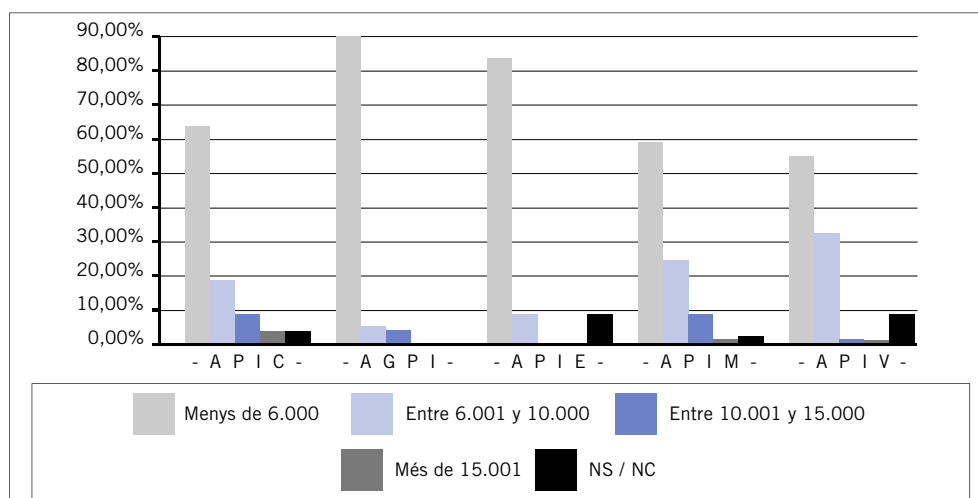

La situació econòmica dels il·lustradors/es

Nivell d'ingressos mitjans anuals dels il·lustradors/es -en euros- (associacions)

Nivell de despeses mitjanes anuals dels il·lustradors/es -en euros- (associacions)

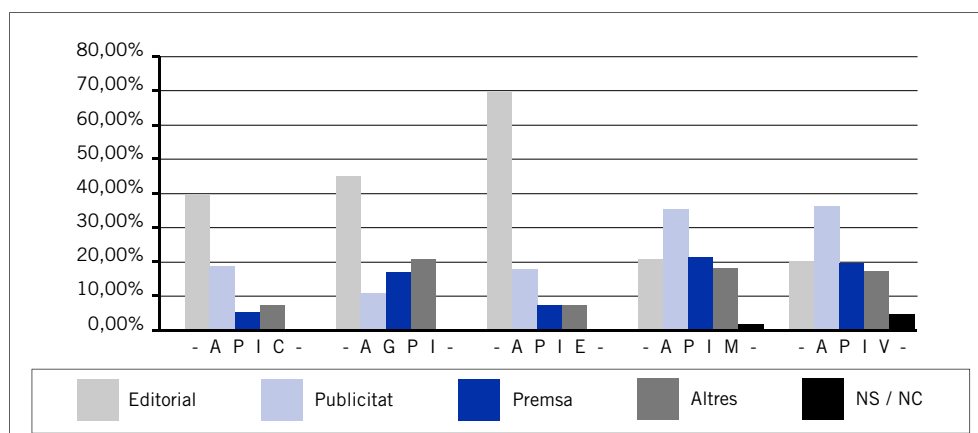

Si bé el sector editorial representa el de més contractació professional d'il·lustradors i il·lustradores, les dades mostren que no és d'on provenen la major part dels ingressos professionals; el sector de publicitat representa la font d'alimentació de la il·lustració professional en un grau més alt, encara que seguida de prop pel sector editorial i el de premsa.

L'aparent dissociació entre qui actua com a sector client majoritari i el sector del qual s'obté el percentatge d'ingressos més alt contribueix a explicar parcialment la situació econòmica que reflecteixen les gràfiques d'ingressos i despeses d'il·lustradors/es, i més tenint en compte que entre els professionals que perceben ingressos només d'un àmbit es fa referència de manera aclaparant a l'editorial. Aquest és el cas d'un alt percentatge de professionals d'àmbits geogràfics en els quals existeix una cooficialitat lingüística, on el mercat del llibre es desdobra en funcionament i pràctica, i també entre les il·lustradores, especialitzades sobretot entorn del llibre infantil i juvenil.

Les dades recollides sobre el nivell de despeses i d'ingressos declarats pels professionals de la il·lustració resulten bastant evidents per elles soles per identificar la situació econòmica que caracteritza una gran part d'aquest gremi.

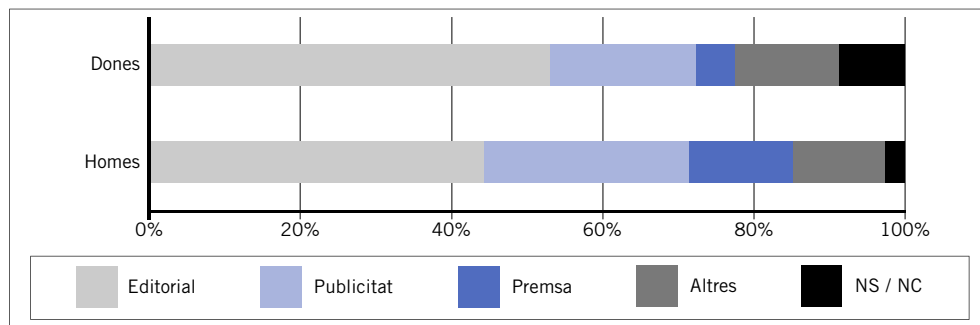
Procedència majoritària d'ingressos professionals dels il·lustradors/es (associacions)

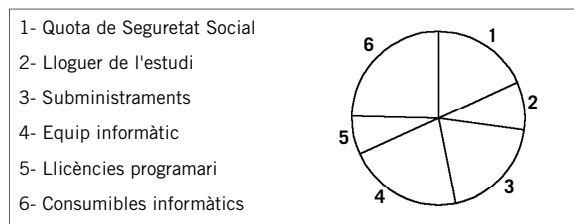
Un 48% de professionals que integren la mostra perceben menys de 12.000 euros a l'any en concepte del seu exercici professional; en aquesta situació es troben el 50% de les il·lustradores i el 45,7% dels il·lustradors.

Si d'aquest nivell d'ingressos procedents de l'activitat professional, que es duu a terme majoritàriament en el règim especial de la Seguretat Social de treballadors autònoms, es resta l'import de les despeses mínim per al manteniment de l'activitat professional (quota de seguretat social, subministraments i consumibles), l'import líquid mitjà amb el qual subsisteixen el 48% de professionals de la il·lustració està per sota els 500 euros mensuals.

Procedència majoritària d'ingressos professionals dels il·lustradors/es (gènere)

Conceptes que s'inclouen com a despeses de funcionament de l'exercici professional d'il·lustrador/a

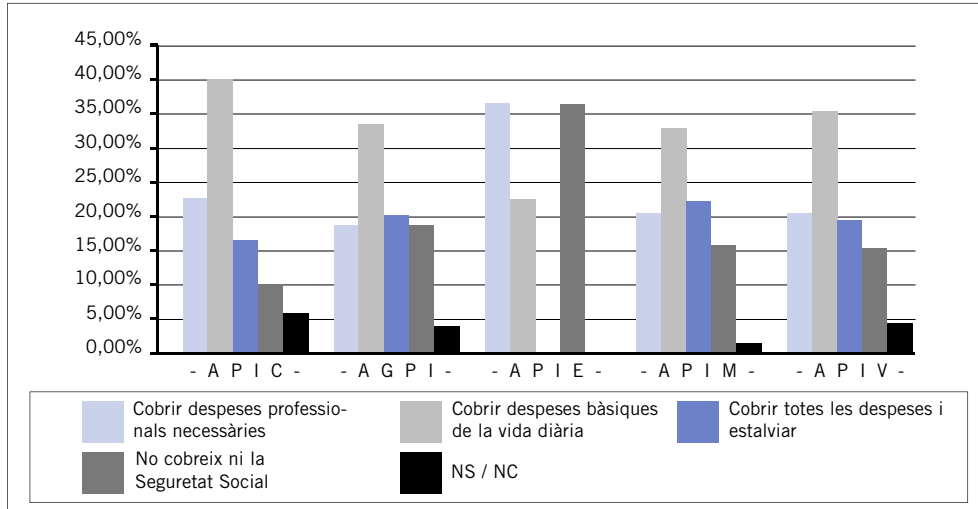
Amb aquest panorama, no és estrany que el 59% de professionals que integren la mostra d'aquesta aproximació a l'estudi econòmic declarin que els ingressos anuals que reben per la seva activitat professional amb prou feines els arriba per cobrir allò bàsic de la vida diària (alimentació) i les despeses professionals necessàries per continuar duent a terme la seva activitat (Seguretat Social i subministraments energètics i informàtics).

D'altra banda, per a un 17% de la mostra els ingressos percebuts no els arriba ni per cobrir les despeses de la Seguretat Social, la qual cosa fa inviable mantenir una continuïtat en la cotització social i provoca l'efecte entrada - sortida del règim de treballadors autònoms, segons l'existència o no d'encàrrecs de treballs. Aquesta situació afecta majoritàriament una part important d'aquells que inicien l'exercici com a professionals, encara que no és exclusiva dels il·lustradors/es novells.

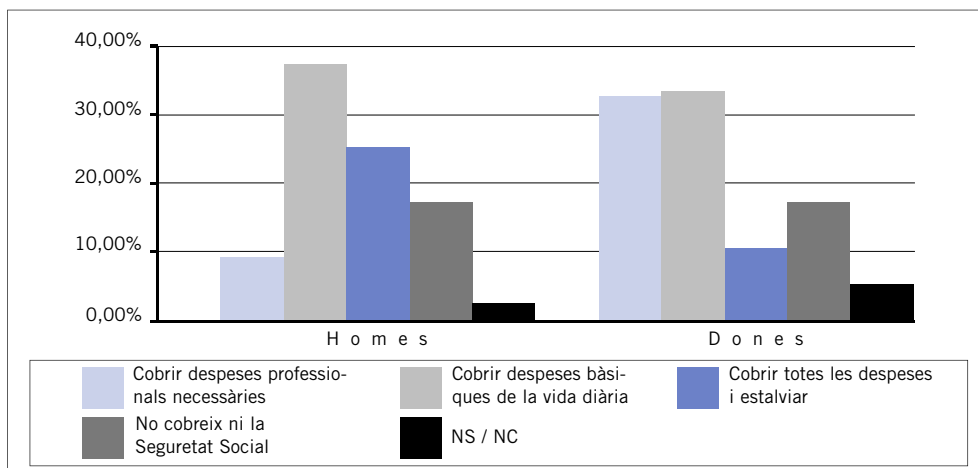
Un 20% de la mostra aconsegueix mantenir-se en la seva activitat, cobrint les despeses de la seva vida diària i fins i tot estalviar; aquest percentatge més baix sol respondre a professionals de prestigi, homes, amb una trajectòria professional consolidada i als quals es reconeix el valor afegit que aporta la seva signatura als productes en els quals s'utilitzen les seves il·lustracions.

En general, la falta d'apoderament econòmic que pateix el gremi professional de la il·lustració gràfica a Espanya explica en certa mesura que el criteri que més influeix en la determinació del preu de la seva feina estigui més relacionat amb el temps necessari i la possibilitat de continuar l'activitat professional que no pas amb la determinació del valor afegit que aporta la seva feina.

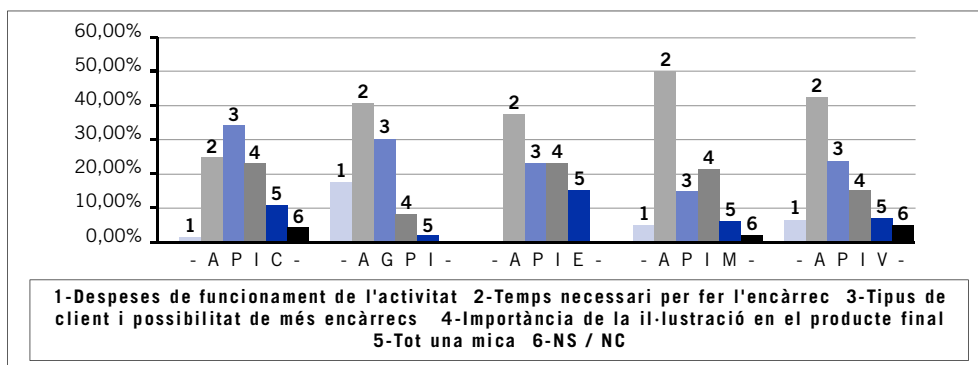
Els ingressos anuals com a il·lustrador/a els permet (associacions):

Els ingressos anuals com a il·lustrador/a els permet (associacions):

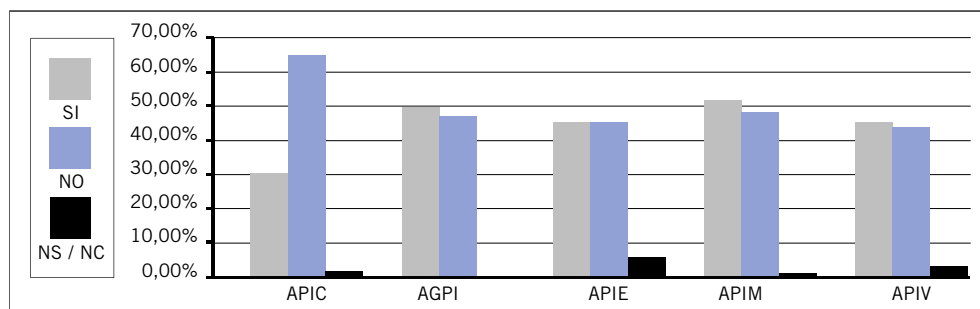

Factors més influents en l'establiment del preu de la feina d'il·lustració (associacions)

Una gran part de professionals de la il·lustració que integren la mostra seleccionada, reconeixen que no tenen referències pràctiques de les tarifes de preus que utilitza el gremi per tenir en compte a l'hora de presentar pressupostos de la seva feina, la qual cosa, d'una banda, indica que, efectivament, es tracta d'un sector no regulat, en el qual el funcionament i el desenvolupament professional té més a veure amb les individualitats i el caixet que no pas amb el corporativisme o identitat col·lectiva; però, d'altra banda, també reflecteix que les tarifes incloses en el Llibre Blanc de la Il·lustració elaborat per FADIP, com a referència d'import mínim aplicable, són poc conegudes i menys utilitzades, ja sigui per desconeixement o perquè es consideren no actualitzades al context territorial i àmbit professional en el qual es treballa.

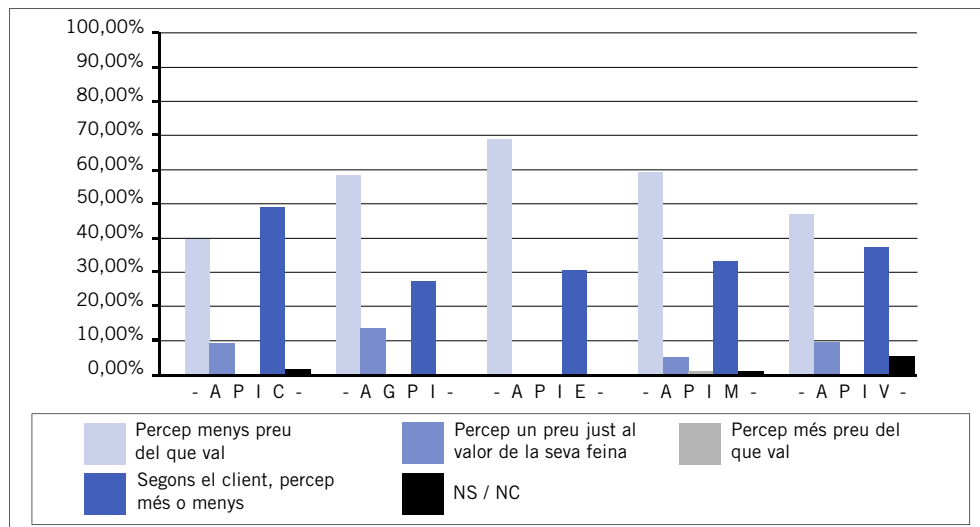
Utilització de les tarifes mínimes del Llibre Blanc de la Il·lustració Gràfica (associacions)

Percepció i valoració de la situació econòmica

Amb tota la cautela necessària per poder valorar una situació tan complexa com la descrita, com a aproximació al gremi professional de la il·lustració, el que evidencien les entrevistes i els qüestionaris rebuts és que la situació no només no és motiu de disbauxa, sinó que la tendència i l'evolució experimentada en els darrers anys mostren una realitat preocupant que deteriora la consideració d'aquesta professió i obstaculitza la dignificació de les condicions en les quals s'exerceix.

Relació entre el preu i el valor de la feina d'il·lustració (associacions)

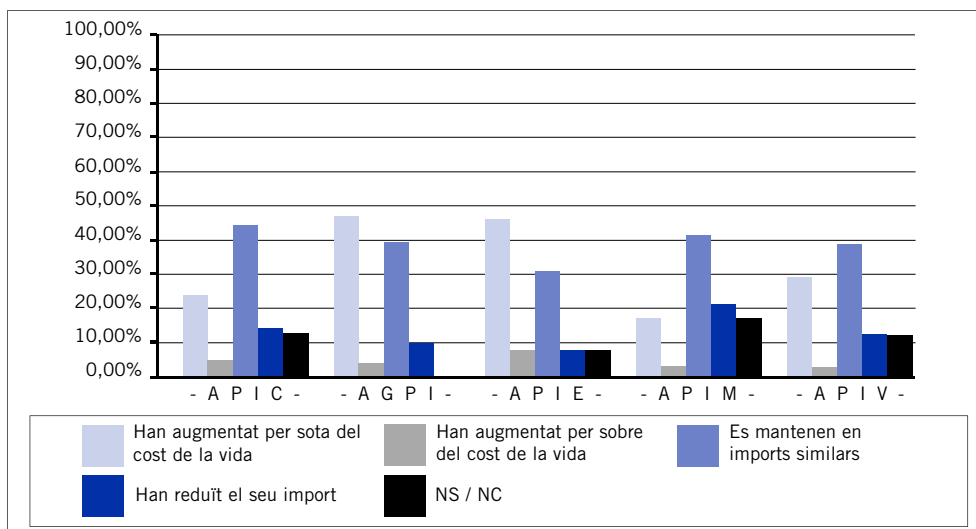

En el sector editorial, l'anàlisi es torna complexa per la inexistència de dades públiques individualitzades de difusió, i també pel canvi d'enfocament comercial de les editorials, en el qual la promoció i la venda de cada llibre en ella mateixa perd rellevància a favor de l'ocupació d'un espai més gran en el mercat. Amb aquesta política no només es produeix un fenomen de sobreproducció de títols (gairebé 70.000 anuals, segons xifres oficials) si no també una depreciació del valor de la feina de creació. Evitant especular sobre la part de veritat que s'amaga en els laments de l'empresariat editorial sobre la solvència del sector, hi ha dues dades inqüestionables: la participació relativa de l'il·lustrador o il·lustradora en el valor generat pel llibre ha baixat, en caure el percentatge de drets global (autoria literària + autoria il·lustració) del 10% fins al 6% i el 4%, en nombrosos casos. Per descomptat, s'ha continuat estenent la fórmula de les remuneracions a tant alçat perdut -encoberta en supòsit d'obra col·lectiva o no- que representa per ella mateixa una negació de la proporcionalitat. Tot això mentre es fan públiques les dades del comerç interior del sector del llibre per a l'any 2003, en què es constata un creixement superior a la inflació en un 2,1%, sense que hi hagi hagut un comportament similar en les remuneracions per les reproduccions de les il·lustracions gràfiques.

Una altra dada rellevant és la notable reducció de les xifres en els avenços sobre drets que, en realitat, suposa **carregar en qui recau l'autoria una part del finançament de l'edició**.

En el sector de la premsa, les dades de l'OJDE indiquen que en els darrers deu anys ha augmentat globalment la difusió dels diaris d'informació general (amb matisos i excepcions en períodes i també en publicacions concretes), mentre que el seu preu de venda al públic ho ha fet en més d'un 200%. Segons les dades de l'Associació d'Editors de Diaris Espanyols (AEDE), dels 8 diaris de més tiratge, 6 han augmentat la difusió entre 2001 i 2002. Segons aquesta mateixa font, el conjunt del sector va tenir en aquest mateix període un benefici net de 169.000.000 d'euros. No obstant això, cap no ha incrementat les tarifes de col·laboració (dret de reproducció per cop), sinó que en el millor dels casos han mantingut el mateix valor nominal, i s'estima que, en general, han descendit entre un 20% i un 40%. **D'altra banda, apareix la pràctica de cessió gratuïta de la reproducció de les il·lustracions per segona vegada en publicacions coeditades.**

Percepció dels il·lustradors/es sobre la variació de preus amb els quals es treballa en els darrers 5 anys (associacions)

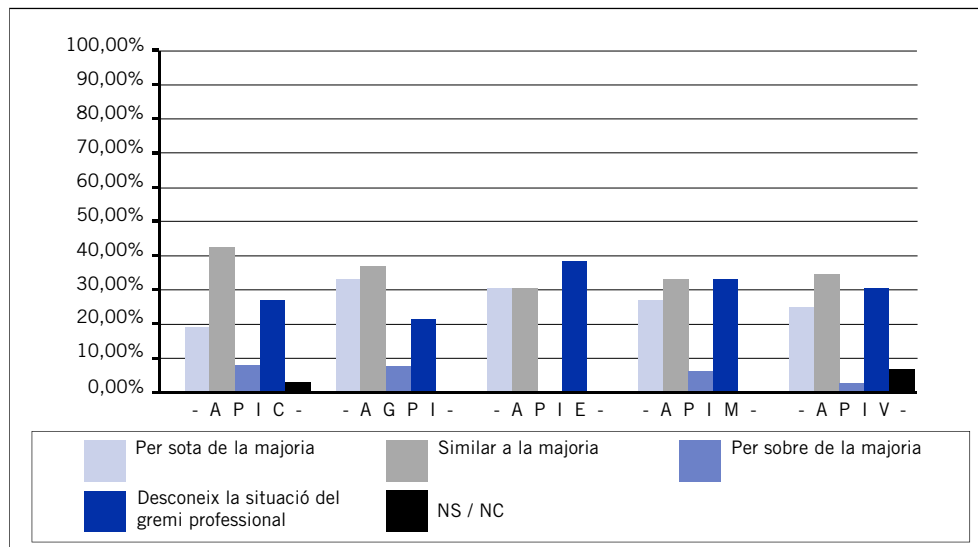

En el sector de la publicitat i el disseny, la varietat de situacions fa molt difícil la síntesi. No obstant això, podríem dir com a exemple que les tarifes mitjanes en la il·lustració de cartells i fullets s'han reduït entre un 30% i un 50% en el període del qual parlem. El descens es fa encara més dur en aquests sectors, perquè allí la cultura del dret d'autor és molt precària i el pagament de drets o d'altres formes de remuneració proporcional (contra tiratge) no s'aplica a l'il·lustrador o il·lustradora.

La percepció del 55% de professionals inclosos en la mostra evidencia el descens dels preus en termes relatius en darrers últims 5 anys, la qual cosa es tradueix en una pèrdua de poder adquisitiu real d'una gran majoria de les persones que es dediquen a l'exercici professional de la il·lustració gràfica.

Aquells que tenen més experiència i trajectòria professional en aquest sector estan en millors condicions per fer una anàlisi comparativa entre la situació que afecta la il·lustració gràfica a Espanya i altres països i de mostrar com la realitat aparent de millora professional en països com França o EUA pot magnificar la il·lusió òptica que la demanda més alta de professionals contribueix a millorar les condicions i la remuneració de la il·lustració; quan la veritat és que el mercat internacional, igual que l'espanyol, expulsa una gran part de professionals perquè no aconsegueix prou ingressos per mantenir-se en l'activitat o per la pròpia perversió de la proliferació d'oferta de professionals que deprecia el valor simbòlic i econòmic de la feina.

Els il·lustradors consideren la seva situació econòmica en relació al seu gremi professional (associacions)

La necessitat de protecció i garantia dels drets derivats de la propietat intel·lectual exigeix una acció coordinada col·lectiva i un debat seriós per a l'establiment de tarifes comunes que actuïn com a orientació de mínims que cal superar.

Seria un error atribuir aquesta situació de precarietat econòmica a la no acceptació del mercat.

La il·lustració agrada les persones que consumeixen els productes finals, i per això els aporta valor; ara bé, l'il·lustrador/a no és reconegut generalment com a part creadora de contingut, sinó majoritàriament com a mer proveïdor/a de qüestions estètiques. Aquesta falta de reconeixement i valoració de la professió i de la feina explica part de les dificultats que té aquest sector per revalorar els seus preus com a col·lectiu.

Resultat de les entrevistes qualitatives

Per completar l'informe sobre la situació econòmica del sector de la il·lustració gràfica a Espanya, elaborat per FADIP durant l'any 2005, es van fer 28 entrevistes a professionals de la il·lustració de prestigi i trajectòria reconeguts i a representants dels tres sectors d'interès (Vegeu-ne el quadre a la pàg. 2).

En línies generals, les entrevistes segueixen un esquema comú quant a temàtiques centrals.

Idees centrals que donen contingut a les entrevistes:

LA PRESENCIA DE LA IL·LUSTRACIÓ EN LA SOCIETAT

Es pretén opinar sobre la percepció de si la il·lustració està present en la consciència ciutadana.

UTILITZACIÓ (O REUTILITZACIÓ) DE LA IL·LUSTRACIÓ COM A SUPORT PER TRANSMETRE O REFORÇAR MISSATGES. La il·lustració és un element decoratiu o un instrument de comunicació visual?

EI VALOR ECONÒMIC DE LA IL·LUSTRACIÓ

Aquest és el tema crucial de l'estudi econòmic. Es percep la il·lustració com una cosa barata? Percepció de com ha anat canviat el valor/preu.

Tot seguit, es presenta una síntesi d'aquells aspectes de més rellevància que han sortit en les entrevistes qualitatives.

Sobre la PRESENCIA DE LA IL·LUSTRACIÓ EN LA SOCIETAT

La il·lustració està present en la societat i se n'ha incrementat la utilització, tant per la seva valoració artística com per la seva àmplia gamma d'aplicacions en diferents suports, com ara roba, vaixelles, elements de decoració, etc. que ens envolten cada dia.

El valor que la gent atribueix a les il·lustracions depèn de com valoren la seva obra els il·lustradors/es

Avui dia, la il·lustració és un mitjà eficaç per desenvolupar missatges de comunicació potents, per això té una alta presència social, àmbit d'influència i es consumeix arreu. Hi ha hagut una evolució en el paper i l'ús de la il·lustració gràfica en general. Afavoreix la transmissió d'un missatge des d'una perspectiva personal, encara que el baix nivell cultural per llegir aquestes imatges pot fer que a la majoria de consumidors/es se'ls escapin missatges, o fins i tot que il·lustradors/es hagin de fer imatges de consum fàcil, marcat per les vendes editorials i pels editors.

Les persones que es dediquen a aquesta professió són percebuts/des com a: Creadors, artistes visuals i de vegades, fins i tot, una mica mercenaris/àries

La il·lustració està al servei de la societat de consum, però no és prou valorada.

Sobre el VALOR ECONÒMIC DE LA IL·LUSTRACIÓ

Hi ha un ampli consens a l'hora d'afirmar que la feina d'il·lustrar no està convenientment retribuïda, que els preus de la il·lustració són molt baixos, que estan absolutament i clara congelats i que totes les persones que paguen conceben la il·lustració com una cosa molt barata.

No concorda el valor econòmic retribuït de la il·lustració amb el servei i els beneficis que genera, mentre que en l'àmbit industrial el benefici és altíssim i la repercussió de promoció, publicitat, etc., incalculable.

Els preus estan congelats des de fa anys, fins i tot s'han rebaixat en alguns casos.

Les tarifes adequades és un fet que ha de fer valer cada professional.

Es comprova l'existència d'una descompensació entre l'ús i l'explotació i la retribució econòmica a l'autor/a, que es pot compensar o agreujar segons les condicions de difusió de la il·lustració, sempre que es garanteixin els drets d'autoria.

L'explotació no-consentida o incontrolada hauria de ser denunciable.

Les noves tecnologies no afavoreixen el control de la utilització d'una creació visual.

El valor econòmic de cada obra depèn finalment del que cada il·lustrador pot cobrar per ella.

El valor econòmic que s'atribueix a la il·lustració és el valor del mercat.

En el sector de l'editorial, es constata que els preus no s'han incrementat i, per tant, continuen baixos, justificats pels barems del mercat cultural, la utilització de les noves tecnologies, que faciliten el procés d'elaboració creativa, la superproducció editorial...

En la publicitat hi ha un increment, però no suficient ni proporcional al valor professional.

I en la premsa, es mantenen les retribucions contínues (respecte a les col·laboracions), però sembla que cada vegada que entra un projecte nou es torna a plantejar el pressupost.

Algunes ESPECIFICITATS d'interès obtingudes en les entrevistes

Entre els il·lustradors/es que han participat en aquestes entrevistes qualitatives existeix una perspectiva majoritària sobre la necessitat d'establir uns criteris comuns professionals -sobretot al principi de l'activitat professional- i d'enfortir el paper de les associacions professionals i de les entitats de gestió de drets, com a instruments que poden millorar les condicions laborals generals d'aquesta professió. Amb això el que s'està plantejant en el fons, a més, és que part de la solució de millora vindria donada per un reconeixement més gran de la nostra tasca associativa, una regularització legal del concepte AUTOR/A i l'aplicació de la llei vigent.

Aquesta professió es desenvolupa majoritàriament de forma independent i liberal, per tant, cadascú ha de construir el seu projecte, les seves condicions i fer valorar la seva tasca professional.

Entre els editors/es i professionals del sector editorial també hi ha hagut un ampli consens a l'hora d'establir opinions i valoracions sobre els aspectes següents:

Nivell de qualitat de la il·lustració espanyola:

Respecte a la qualitat estètica, el nivell és molt bo i està en clara evolució. S'hi aprecia un ressorgiment molt creatiu, encara que prima el domini de la tècnica sobre la narrativa o el "geni", tret d'excepcions.

Hi ha bones propostes gràfiques.

Presència en la societat:

Nul·la, per desconeixement i falta d'educació en el gust general. No s'entén l'oci cultural i, a més, vivim un temps de missatges buits i ningú sap a què obeeixen les estètiques.

La il·lustració com a suport per transmetre i reforçar missatges:

Només per al públic infantil. En general, s'entén la il·lustració com a element decoratiu: "és bonica" constitueix una de les apreciacions més repetides. Interessa més el preu del llibre.

Valor econòmic de la il·lustració:

Suposa un alt valor per a la venda del producte, però està desproporcionadament mal remunerat.

Massa editorials continuen sense pagar drets.

L'abundància d'il·lustradors/es no ajuda al fet que la valoració econòmica els afavoreixi.

Per no parlar de la immigració, que multiplica l'oferta existent (el 80 % dels il·lustradors argentins viu a Madrid).

Els professionals de la il·lustració que viuen bé de la seva feina és un escàs percentatge.

Els preus estan estancats i baixen des de fa anys.

Objectius, abast i dimensió de l'estudi

Entre els objectius de FADIP, té una rellevància especial promocionar, dignificar i difondre l'aportació que la **il·lustració gràfica** exerceix dintre del món cultural, paral·lelament a la defensa dels drets d'autoria de les persones que es dediquen a aquest camp creatiu; la consecució d'aquests objectius permetrà la millora necessària de les condicions del sector professional de la il·lustració gràfica.

Per això resulta imprescindible conèixer amb més profunditat l'abast i la dimensió de la il·lustració gràfica en els diversos territoris d'Espanya.

En aquest sentit, des de FADIP, l'any 2003, es va iniciar una línia de treball que tendia a visualitzar la situació professional dels il·lustradors i il·lustradores, amb la publicació del **Llibre Blanc de la Il·lustració Gràfica**. Al llarg del 2004, s'ha anat aprofundint en aquest aspecte i s'ha organitzat de quina manera es podria obtenir la valoració i l'avaluació de la dimensió econòmica de la il·lustració. I durant el 2005, s'ha dut a terme una primera aproximació a l'**Estudi sobre la participació econòmica de la il·lustració a Espanya**, els resultats principals del qual es resumeixen en aquesta publicació (la versió completa d'aquest informe es pot trobar a www.fadip.org).

Amb aquesta primera aproximació, FADIP pretén mostrar la mida i la dimensió del sector professional a Espanya, segons la distribució territorial i la forma com s'exerceix la professió, delimitada per sexe, amb una atenció especial al volum de negoci d'aquesta professió i a les condicions que la caracteritzen: clientela, evolució de la facturació i evolució de tarifes econòmiques.

Amb aquesta intenció, s'ha iniciat una línia de treball i investigació descriptiva centrada en 3 àmbits del sector cultural: editorial, premsa i publicitat. L'interès de cadascun d'ells rau en la importància que tenen en l'exercici professional de la il·lustració gràfica i, per tant, també en la situació econòmica del gremi.

L'objecte d'aquest informe és fer una primera aproximació a l'estudi sobre la **participació econòmica de la il·lustració gràfica en el sector cultural d'Espanya**. Amb aquesta intenció, s'ha desenvolupat un procés de treball que ha tingut com a punts focals de més interès aquells que permetien vertebrar la descripció de la dimensió econòmica del sector professional i, de forma específica, les característiques de la facturació del sector professional.

L'àmbit temporal abasta tot l'any 2005, i molt especialment el segon semestre.

Equip de treball:

Rosa Albero, Manel Cráneo, Neus Escobedo, Daniel Martín, Miguel Ángel Teso

Coordinació i direcció:

Carmen Castro, Carlos Ortin

Amb la col·laboració de:

Fundación Arte y Derecho. Ministerio de Cultura DG de Cooperación Cultural